

Česká televize / ČT1, 168 hodin, 12. 6. 2022 od 21:40 hodin;

485829-RRTV

Stížnost se týká reportáže „Pro všechny“ věnované možnosti uzákonit instituci *manželství* i pro homosexuální páry. Stěžovatelem je [REDAKOVANÉ] jejíž zástupkyně uvádí, že provozovatel se opakovaně (a se stupňující se intenzitou) dopouští hrubě tendenčního zkreslování celé problematiky, ačkoliv již byl na porušování právních předpisů v souvislosti s touto problematikou minimálně dvakrát upozorňován Radou pro rozhlasové a televizní vysílání.

Vyjádření AO:

Popis reportáže:

Pořad deklaruje, že reportáž přibližuje „stěžejní události minulého týdne očima reportérů České televize“, když reaguje na společenskou debatu o novelizaci manželského práva.

Reportáž je zařazena jako třetí v pořadí a má stopáž 11 minut.

Redaktorka Nora Fridrichová uvádí reportáž ze studia slovy: „Manželství pro všechny, tedy i pro ženy milující ženy a muže milující muže, skoro to vypadá, že dřív ho schválí ve Vatikánu. Gayové a lesby v Česku můžou uzavřít jen registrované partnerství bez nároku na vdovecký důchod i právní vztah k dětem. Politici uznávají, že práva je třeba posílit, ale když se řekne manželství, začnou se zaklínat, jako kdyby gayové pro ně byli nějaká hrozba. Přitom rozvodem končí u nás každé druhé. Manželství je ale prý jenom pro muže a ženu. V Evropě tak patříme jednoznačně na Východ, mezi posttotalitní země. Téma pro Zuzanu Černou.“

Reportérka Černá představuje lesbickou matku dvou dcer, paní Hanzelínovou, která nežije v registrovaném partnerství, a komentuje to tak, že „lesby a gayové jsou v Česku stále předurčeni k životu na hromádce“. To je doprovázeno záběry líbajících se homosexuálních dvojic při obřadu uzavírání registrovaného partnerství nebo sňatku uzavíraného v zahraničí. Reportérka dále pokračuje: „Šestnáct let již sice mohou uzavírat tzv. registrované partnerství, v praxi jim to ale téměř nic nepřináší“.

Hanzelínová: „Pro ten náš stav to nemá žádné zásadní opodstatnění, že by nám to udělalo nějaké výhody, ať už právní zabezpečení dětí anebo domácnosti. Toho, v čem žijeme. Tak jsme usoudily, že nemá smysl do toho jít“. Reportérka doplňuje, že Petra s partnerkou čeká, až jim stát umožní „se vzít“. Paní Hanzelínová pokračuje sdělením, že její děti „jsou druhořadé“, protože nemají dva rodiče.

Reportérka Černá v doprovodu paní Hanzelínové oslovuje v okolí budovy Poslanecké sněmovny poslance (a jednoho senátora), a kladou jim dotazy typu „zda podpoří manželství pro všechny, tedy i pro Petru a její partnerku“. Reportérka při tom používá i heslo organizace Jsme fér: „Nám tradičním rodinám to neublíží, ale jim to pomůže...já se jenom ptám, proč na tom tak lpíme v roce 2022, když to jde v jiných zemích“ (stopáž 4:28 reportáže).

Pokud některý z poslanců vyjádří negativní názor na manželství pro všechny, následují dotazy typu „toto je paní Petra, paní Petra vychovává dvě děti, řekněte jí, co si o tom myslíte“ (např. stopáž: 3:14 až 3:20 reportáže), případně otázky typu „Petro, vy s tím souhlasíte?“

Dále (4:50) vystupuje zákonodárkyně, která výslovně přislíbila hlasovat pro uzákonění manželství pro homosexuály. Další oslovená je Alena Schillerová, která zmiňuje svoji víru. Na to reaguje Zdeněk Sloboda, sociolog Filosofické fakulty University Palackého v Olomouci: „To je docela zajímavé, že v Česku, kde máme nějakých třeba jenom 25 - 27 % populace, která se hlásí k nějaké církvi, takže

řekněme ty hlasy křesťanské nebo katolické nebo motivované jako vírou jsou poměrně silné a jsou silně proti, i když jsou vlastně v té české populaci řekněme menšinové.“

Další reportážní vstup obsahuje rozhovor s poslancem KDU- ČSL Hayato Okamurou a následuje hodnocení křesťanské víry paní Hanzelínovou, resp. toho, jak by měla vypadat (od stopáže 6:00).

Tento vstup je vystřídán opět komentářem Zdeňka Slobody, který jako sociolog uvádí, že „Češi jsou poměrně tolerantní“. Reportérka potom shrnuje nad mapou Evropy, v níž je barevně znázorněn černý Východ a červený Západ a Česko s několika dalšími státy střední Evropy v oranžové barvě, že „Česko se nachází přesně na dělicí linii, paradoxně coby světská země, ve které každé druhé manželství končí rozvodem, máme podobný režim, jako silně věřící Itálie“.

Reportáž pokračuje tématem víry. Nejprve Zdeněk Sloboda: „Na východ od nás dochází k uzákoňování, že manželství je svazkem muže a ženy a potom je tady ta severní a západní část, která je liberální a kde se ukazuje, že se nikomu moc nestalo negativního kvůli tomu, že by se jako ta společnost najednou zhroutila, že by se ty hodnoty změnily, začala růst rozvodovost, nebo klesat sňatečnost, to se vlastně nestalo.“

Následuje zobrazení další mapy Evropy, kde je západní Evropa v barvách duhy a Východ rudý a reportérka to komentuje slovy: „O krok dál jsou třeba i Španělé, tři čtvrtiny z nich se přitom hlásí k římskokatolické církvi. V době, kdy Česko uzákoňovalo osekávané registrované partnerství, ve Španělsku se naplno rozjížděla vlna manželství gayů a leseb, včetně adopce dětí“.

Pokračuje právník Agha: „Ve Španělsku, které je tradičně konzervativní zemí, si uvědomovali, že je potřeba změnit to prostředí, je potřeba modernizovat společnost, je třeba reflektovat narůstající pluralitu té společnosti, proto se vydali tady tou cestou. V České republice ale na druhou stranu převládá představa, že jsme neuvěřitelně otevřená společnost, ve které vlastně všichni svobodně žijí, a proto je tady z mého pohledu taková nízká podpora.“

Závěr reportáže je vyplněn výzvou redaktorky (která je na pozadí zvukově podbarvena romantickou písní a obrázky homosexuálních dvojic):

„Manželství pro všechny, příběh o životě tisíců gayů a leseb, který budí vášně i po letech diskuzí, jestli budou mít stejná práva jako heterosexuálové, je v rukou politiků“. Což doplňuje paní Hanzelínová: „Mně napadá, že oni nevědí, o čem mluví, oni rozhodují o něčem, o čem prakticky nic nevědí“ a jako doslov zní závěr píseň „Manželství pro všechny“ od Terezie Vránové a Adély Líbalové, která je součástí kampaně „Jsme fér“ a petice „Manželství pro všechny“, a končí slovy „bát se neznámého v kurzu není.“

Rozbor:

Podle různých výzkumů je příznivců novelizace zákona směrem k uzákonění manželství pro všechny mírná nadpoloviční většina. Současně existuje významně zastoupený opačný názorový proud, který apeluje na ústavní zakotvení manželství jako svazku muže a ženy. Tato reportáž se jednoznačně staví na stranu příznivců manželství pro homosexuály. Reportérky se od začátku jasně názorově vyhraňují.

Celý narativ reportáže vyznívá jako pokus o relativizaci významu opačného názoru jako „křesťanského“, interpretovaného jako cosi menšinového a přežitého. Zastánci opačného názoru se ovšem rekrutují nejen z křesťanských, ale i z jiných názorových, náboženských či politických kruhů. Reportáž zavádí diváka poněkud černobílým náhledem problematiky.

Pořad 168 hodin divákům nabízí transparentně angažovanou publicistiku. Je nicméně otázkou, zda se pohybuje v intencích, které pro tento žurnalistický žánr vymezil příslušný Nález Ústavního soudu (I. ÚS 4035/14) a související judikatura NSS, či zda stanovené hranice již překračuje a zpronevěřuje se tak zásadám objektivního a vyváženého informování.

Judikatura soudů opakovaně hovoří o tom, že angažovanost a dokonce i zaujatost je akceptovatelná, je-li přiznaná a pro diváka zřejmá. Divák musí být schopen rozpoznat, jaká sdělení mají charakter skutkových tvrzení a jaká jsou hodnotícími soudy. Dochází-li k oddělení informací od komentářů, pak je splněna podmínka zákona.

Stejně tak je nezbytné, aby diváci získali náhled obou názorových proudů. Jen tak může být dodržena podmínka vyváženosti. Reportáž nabídla pohled příznivců i odpůrců novelizace zákona. Podstatný byl i poskytnutý prostor pro odborný pohled. Reportáž jako experta oslovila, mimo jiné, sociologa. Pohled sociologa prezentoval Zdeněk Sloboda z Filosofické fakulty University Palackého v Olomouci. Tvůrci však nesdělili, že Sloboda je spoluzakladatel a člen výkonné rady Platformy pro rovnost, uznání a diverzitu Proud a člen tzv. Genderové expertní komory České republiky. Je tedy možné zpochybnit, zda jeho názor byl skutečně neutrálním vyjádřením.

Argumentace redakce je postavena tak, že názory odpůrců uzákonění manželství pro všechny jsou zpátečnické, zastaralé a v dnešní době nepřijatelné. Tyto argumenty jsou podpořeny zejména informacemi o tom, jak se k dané otázce staví jednotlivé země Evropy, přičemž ilustrativní je rozdělení na Západ, akceptující potřeby homosexuálních párů, a Východ upřednostňující konzervativní a tradiční výklad instituce manželství.

Záležitost je bezesporu silným politickým tématem, na které ve společnosti existují různé pohledy a názory, které by měly být shodně respektovány a jimž by médium veřejné služby mělo poskytovat přiměřený prostor. Reportáž je ovšem do značné míry zpracována způsobem, který názory těch, kteří jsou odpůrci uzákonění manželství osob stejného pohlaví, dehonestuje.

Reportáž používá materiály organizace *Jsmé fér* (mapové podklady), slogany, hudbu z její kampaně. Heslo této organizace se stalo názvem celé reportáže. Zákonodárci s opačným názorem jsou v reportáži stavěni do pozice lidí, kteří „nevědí, o čem rozhodují“.

Celá složitá problematika je zde podávána způsobem, který plně neumožňuje divákovi vytvořit si svobodně, informovaně a objektivně názor. Argumentům odpůrců manželství osob stejného pohlaví je dáván minimální prostor, a je-li dán, pak jsou tyto názory shazovány jako přežitě, hloupé nebo snad dokonce homofobní.

Lze shrnout, že se ČT odvysíláním reportáže „Pro všechny“ v pořadu 168 hodin mohla dopustit porušení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb.

Připomeňme, že Rada na svém loňském prosincovém zasedání uložila provozovateli Česká televize upozornění pro porušení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. v souvislosti s odvysíláním zpravodajského příspěvku „Novela občanského zákoníku“, odvysílaného dne 14. března 2021 v rámci pořadu Události na ČT1 a ČT24, a to z následujících důvodů: při popisu tématu z redakční pozice byl použit termín „manželství pro všechny“, což je výraz nastolený v diskurzu iniciativou „Jsme fér“, která se ve sporu aktivně angažuje na jedné názorové straně a jde tedy o termín emočně záměrně přednastavený z pozice jedné názorové strany, jeho použití je v rozporu s potřebou nezaujatého věcného popisu problému, neboť již automaticky pocitově navádí diváka k přijetí jednoho a odmítnutí druhého názoru; dále v rámci příspěvku zazněla informace o tom, že petici, která novelu o stejnopohlavním manželství podporuje, podepsalo na 140 000 lidí, a byla zamlčena informace, že petici

podporující protinávrh, tedy poslanecký návrh požadující ústavní definici manželství jako svazku muže a ženy, podepsalo přes 100 000 lidí; dále byl v reportáži poskytnut prostor k vyjádření podporovatelům novely, tj. Czeslawovi Walekovi z Iniciativy Jsme fér a dalším dvěma homosexuálním mužům, a nebyl poskytnut odpovídající prostor k vyjádření zastáncům oponentního názoru; a konečně v reportáži zazněla formulace „a právě tuto definici manželství chtějí poslanci KDU-ČSL zakotvit i v Listině základních práv a svobod“, když ve skutečnosti spolupředkladateli návrhu jsou poslanci a poslankyně i z jiných politických subjektů. Takovýmto zpracováním reportáže se provozovatel dopustil porušení povinnosti zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti.

Toto předchozí upozornění nelze uplatnit jako typově shodné, jelikož se vztahovalo ke zpravodajskému příspěvku a na zpravodajství jsou kladeny jiné požadavky než na publicistiku.

Navrhujeme opětovné vydání upozornění. Eventuálně je možné zahájit řízení o přestupku, pokud by Rada upřednostnila, aby věc prošla dokazováním a aby se provozovatel mohl ve věci vyjádřit. V případě, že by Rada dospěla k závěru, že zákon porušen nebyl, je připraveno i usnesení o odložení věci.

Návrh usnesení:

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) a § 59 odst. 1–3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“), v platném znění, upozorňuje provozovatele vysílání Česká televize, IČ: 00027383, sídlem: Kavčí hory, Praha 4, PSČ 140 70, na porušení ustanovení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb., jehož se dopustil odvysíláním pořadu 168 hodin dne 12. června 2022 od 21:40 hodin na programu ČT1, respektive reportáže „Pro všechny“, v níž byla problematika možného uzákonění manželství pro osoby stejného pohlaví prezentována nevyváženě ve prospěch uzákonění takových manželství. Reportáž byla pojata způsobem, který schvalování uzákonění manželství osob stejného pohlaví představuje v pozitivním světle jako správný přístup, kdežto názory a argumenty odpůrců těchto manželství prezentuje jako zastaralé a v dnešní době nepřijatelné. Provozovatel vysílání tak nezajistil, aby v tomto politicko-publicistickém pořadu bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti. Rada stanovuje lhůtu k nápravě 7 dní ode dne doručení tohoto upozornění.

nebo

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) coby ústřední správní úřad v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, v platném znění (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v souladu s ustanovením § 78 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., zákona o přestupcích a řízeních o nich (dále jen zákon č. 250/2016 Sb.) rozhodla zahájit s provozovatelem vysílání Česká televize, IČ: 00027383, sídlem: Kavčí hory, Praha 4, PSČ 140 70, (dále „obviněný“), řízení o přestupku z moci úřední pro možné porušení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb., kterého se mohl dopustit odvysíláním pořadu 168 hodin dne 12. června 2022 od 21:40 hodin na programu ČT1, respektive reportáže „Pro všechny“, v níž byla problematika možného uzákonění manželství pro osoby stejného pohlaví prezentována nevyváženě ve prospěch uzákonění takových manželství. Reportáž byla pojata způsobem, který schvalování uzákonění manželství osob stejného pohlaví představuje v pozitivním světle jako správný přístup, kdežto názory a argumenty odpůrců těchto manželství prezentuje jako zastaralé a v dnešní době nepřijatelné.

Provozovatel vysílání tak mohl porušit svou povinnost zajistit, aby v tomto politicko-publicistickém pořadu bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti.

nebo

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) coby ústřední správní úřad v rámci své kompetence dané ustanovením § 5 písm. a) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), rozhodla v souladu s ustanovením § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, v platném znění, ve věci možného přestupku spáchaného odvysíláním pořadu 168 hodin dne 12. června 2022 od 21:40 hodin na programu ČT1, že věc odkládá.